

Доц. др Игор Милинковић

Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

НЕЗАВИСНОСТ АДВОКАТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Иако се у расправама посвећеним изградњи (јачању) демократског уређења и система владавине права, по правилу, наглашава значај независности правосуђа, значајна улога у овом процесу припада адвокатури и очувању њене независне позиције. Обезбјеђујући глас својим клијентима и пружајући им неопходну правну помоћ, адвокати дају снажан допринос заштити људских права и остваривању владавине права у једном поретку. Да би наведена улога адвокатури била реализована, неопходно је осигурати њен независан положај.

У првом дијелу рада, биће упозорено на вишезначност појма адвокатска независност. Акценат ће бити стављен на политичко значење овог појма (независност у односу на државну власт, чије самовољно вршење независна адвокатска професија отежава). Након тога, упозориће се на одговарајуће међународне стандарде у погледу независности адвокатури, као и на рјешења прихваћена у упоредном законодавству. Напољењу, у свјетлу наведених стандарда, биће разматрана рјешења предвиђена Законом о измјенама и допуни Закона о адвокатури Републике Српске. Новим законским рјешењима настоји се унаприједити независност адвокатури смањењем утицаја извршне власти на процедуру утврђивања дисциплинске одговорности адвоката.

Кључне ријечи: Владавина права; Независност адвокатури; Међународни стандарди; Дисциплинска одговорност адвоката.

1. УВОД

У расправама посвећеним изградњи (јачању) система владавине права и демократских институција, посебна пажња поклања се независ-

Игор Милинковић, i.milinkovic@pravobl.org.

ности правосуђа. Судовима се приписује „кључна улога у обезбјеђивању одговорности властодржаца ... и осигуравању заштите људских права, установљених уставима, конвенцијама и законима“¹ (улога коју судска власт може реализовати једино као независна). Притом, неријетко бивају занемарени улога и значај адвокатске професије. Адекватна заштита људских права није могућа без учешћа адвоката. Обезбјеђујући глас својим клијентима, пружајући им неопходну правну помоћ, адвокати дају снажан допринос заштити људских права и остваривању владавине права у једном поретку. Због улоге коју врше, припадници адвокатске професије називају се и заштитницима људског достојанства. Адвокати, како опажа Д. Лубен (Luban), „бране људско достојанство дајући глас клијенту и штитећи га од понижења да буде ућуткан и игнорисан“.² Да би наведена улога адвокатури била реализована, неопходно је осигурати њен независан положај. Не изненађује, стога, да су атаки на демократске институције и права грађана, по правилу, били праћени притисцима на припаднике адвокатске професије и нарушавањем њихове професионалне аутономије.

Већ рађање адвокатске професије у старом вијеку доноси примјере личне храбрости и спремности адвоката да, штитећи интересе клијента и стремећи праведном окончању поступка, преузму озбиљан ризик, неријетко и по властиту егзистенцију. Највећи међу римским адвокатима,³ чувени говорник Цицерон, славу је стекао бранећи особу чија је осуда била у интересу најмоћнијих људи Рима (након што је одбрану клијента успјешно окончао, Цицерон је, страхујући од Сулине одмазде, извјесно вријеме провео ван Рима). Цивилизацијски суноврат нацистичке Њемачке обиљежио је и прогон неподобних адвоката. „Мрљу“ на историји ъемачке правничке професије представља чињеница да су носиоци прогона често били сами правници, односно њихове професионалне асоцијације, чији је радикализам достигао такве размјере да је морао бити обуздаван од стране званичних органа власти (барем у раном раздобљу нацистичке владавине).⁴ Огољени терор „смеђих кошуља“, за-

¹ S. Gloppen, R. Gargarella, E. Skaar, “Introduction: The Accountability Function of the Courts in the New Democracies”, *Democratization and the Judiciary. The Accountability Function of Courts in New Democracies* (eds. S. Gloppen, R. Gargarella, E. Skaar), London 2004, 1.

² D. Luban, “Lawyers as Upholders of Human Dignity (When They Aren’t Busy Assaulting It)”, *University of Illinois Law Review* 2005, 822.

³ J. Powell, J. Paterson, “Preface”, *Cicero the advocate* (eds. J. Powell, J. Paterson), Oxford University Press, 2004, v.

⁴ Под притиском председника Хинденбурга, и још увијек страхујући од негативних реакција у међународним круговима, нацисти су избјегли да Законом о пријему у Адвокатску комору из 1933. године елиминишу све адвокате јеврејског поријекла (искључењем из Коморе нису били обухваћени Јевреји који су примљени у Комору

почет у Вроцлаву (тадашњи Бреслау) у марту 1933. године, убрзо ће замијенити масовна искључивања из адвокатских комора (разлог за искључење, осим јеврејског поријекла, представљала је и повезаност са комунистима; довољним доказом комунистичке дјелатности сматрана је чињеница да је адвокат, макар само једанпут, заступао клијента комунисту).⁵ Иако напади на адвокатску професију, већином, нису попримали тако радикалну форму, нити систематичност, као што је то био случај у нацистичкој Њемачкој, политичка пракса ауторитарних режима прожета је бројним примјерима притисака на адвокатуру.

„Црна књига“ опресије над адвокатима непрестано се обогаћује новим поглављима, аутократски режими ријетко пропуштају прилику да допишу нове странице. Судбина латиноамеричких адвоката који су потрагу за изчезлим опонентима режима неријетко плаћали властитим нестанком, и данас опомиње. Међународна комисија правника, из године у годину, извјештава о новим случајевима нарушавања независности адвокатури, присутним у свим дијеловима свијета.⁶ Да угрожавање аутономије адвокатске професије може потећи из сасвим неочекиваних извора (и да оно није страно ни земљама са дугом демократском традицијом), говори примјер Ирске, гдје је под притисцима Међународног монетарног фонда, Европске комисије и Европске централне банке, дјелатност адвокатури требало да буде подведена под контролу посебног регулаторног тијела, које би се налазило под непосредним утицајем извршне власти (предложена мјера наишла је на осуду од стране многих адвокатских комора, укључујући и Америчку адвокатску комору).⁷ Стога се, као веома осјетљиво, намеће питање институционалних гаранција независности адвокатури (истовремено, и граница до којих се у осигуравању професионалне аутономије смије ићи).⁸

прије 1. августа 1914. године, ратни ветерани и лица чији су отац или син погинули у ратним сукобима). – D. G. Morris, “Discrimination, Degradation, Defiance. Jewish Lawyers under Nazism”, *The Law in Nazi Germany. Ideology, Opportunism, and the Perversion of Justice* (eds. A. E. Steinweis, R. D. Rachlin), Berghahn Books, New York – Oxford 2013, 111.

⁵ K. H. Jarausch, *The Unfree Professions. German Lawyers, Teachers, and Engineers, 1900–1950*, Oxford University Press, New York 1990, 127–129.

⁶ Годишњи извјештаји Међународне комисије правника, <http://www.icj.org/category/publications/annual-report/>, 6. децембар 2014.

⁷ B. A. Green, “Lawyers’ Professional Independence: Overrated or Undervalued?”, *Akron Law Review*, Vol. 46, No. 3, 2013, 604.

⁸ На значај независности адвокатске професије, али и дилеме које јачање аутономног положаја адвокатури ствара, упозорено је у Преамбули Модела правила професионалног понашања Америчког удружења адвокатских комора (АВА): „Независна правничка професија представља значајну снагу у одржавању власти потчињене праву, будући да се злоупотреба права лакше оспорава од стране професије чији припадници нису зависни од власти при реализацији права на професионално дјеловање. (...) Релативна аутономија правничке професије за собом повлачи посебне одговорности

2. ВИШЕЗНАЧНОСТ ПОЈМА АДВОКАТСКА НЕЗАВИСНОСТ

Иако се о независности адвокатури интензивно говори (ријеч је, како се наглашава, о „монументалном појму“ дискурса професионалне етике),⁹ анализу овог проблема отежава разноврсност значења која се приписују појму адвокатска независност.¹⁰ Проблем независности анализира се како у односу на статус адвокатске коморе, којој мора бити осигуран аутономан положај (колективна независност), тако и односу на индивидуалну позицију (став) адвоката приликом заступања клијентата (потребу да буде обезбијеђена независност адвоката према трећим лицима, али и у односу на клијенте – индивидуална независност). Иако ће се у раду превасходно говорити о политичком појму независности, односно аутономији адвокатури у односу на државну власт, у овом поглављу кратко ће се упозорити и на остала значења појма адвокатска независност. Такав приступ налажу и међусобна испреплетеност и међузависност различитих манифестација адвокатске независности.

Да би адвокатура адекватно реализовала своју функцију у систему заштите људских права, нарочито права појединаца према држави, потребно је обезбиједити колективну независност адвокатске професије, њено „колективно и (релативно) искључиво право да доноси и примјењује одговарајуће стандарде понашања“.¹¹ Захтјев за неутралисањем утицаја државне власти односи се, прије свега, на утицај егzekутиве (утицај судске власти, какав је, нпр., присутан у Сједињеним Америчким Државама, рјеђе се подвргава критици). Колективна независност адвокатури подразумева самостално одлучивање професионалних организација о пријему нових адвоката, као и о престанку обављања адвокатске професије (посебан значај, у наведеном контексту, припада процедури утврђивања дисциплинске одговорности адвоката). Заштићена од прекомјерног утицаја државне власти, адвокатура може заузети значајну позицију унутар система „контроле и равнотеже“ и афирмисати се као брана експресима власти.

самоуправљања. Професија сноси одговорност да осигура да њена правила буду осмишљена у јавном интересу, а не ради унапређивања уских или користољубивих интереса коморе.“ – Преамбула Модела правила, чл. 11 и 12, http://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_preamble_scope.html, 7. децембар 2014.

⁹ R. W. Gordon, “The Independence of Lawyers”, *Boston University Law Review*, Vol. 68, 6.

¹⁰ Због чега поједини аутори сматрају да би појам независности требало да буде замијењен неким другим, јаснијег значења. – P. Margulies, “Lawyers’ Independence and Collective Illegality in Government and Corporate Misconduct, Terrorism and Organized Crime”, *Rutgers Law Review*, Vol. 58, 2005, 981. Наведено према: B. A. Green, 601.

¹¹ B. A. Green, 602.

Осим као колективно право припадника адвокатске професије, независност се третира и као неопходно индивидуално својство адвоката. Њега треба да краси аутономан став, како у односу на трећа лица, тако и односу на клијента. Поштујући клијентову аутономију, уздржавајући се од патерналистичког наметања властитих процјена и убјеђења, адвокат, истовремено, треба да сачува и „објективност и слободоумност приликом давања савјета“.¹² Очување аутономије (достојанства) клијента не смије бити плаћено потпуном елиминацијом аутономије адвоката. Концепција адвоката као морално индиферентног техничког лица повлачи за собом ризик од адвокатове самоинструментализације, свођења (својевољног) на пуки инструмент реализације клијентових жеља, чиме се доводи у питање његово лично достојанство (капитулацију адвоката пред клијентом, Лубен означава као једну од „ноћних мора“ адвокатске професије).¹³ Адвокатова лојалност клијенту сукобљава се са лојалношћу коју дугује правном систему, односно дужностима које проистичу из његове улоге „службеника суда“¹⁴ (сукоб дужности које није увијек једноставно помирити).

Појам индивидуалне професионалне независности адвоката употребљава се у још једном значењу. Оно се односи на независност адвоката према трећим лицима „која могу узроковати да адвокати компромитују своје професионалне обавезе према клијентима или, у мањем обиму, према јавности“¹⁵ (адвокати, нпр., не смију устукнути пред притиском јавног мњења и одбити предмет само зато што га сматрају непопуларним). Притисци на адвокате не морају нужно потицати од представника власти и одликовати се ауторитативним тоном. Много опаснији по професионалну независност адвоката могу бити притисци од стране пријатеља или колега, или страх, макар и неутемељен, од њихових негативних реакција и осуде јавности.

3. МЕЂУНАРОДНИ СТАНДАРДИ НЕЗАВИСНОСТИ АДВОКАТУРЕ

Значај независности адвокатури наглашен је и у релевантним међународним документима. У Преамбули Основних принципа о улози ад-

¹² B. A. Green, 610.

¹³ D. Luban, *Legal Ethics and Human Dignity*, Cambridge University Press, New York 2007, 132.

¹⁴ О дужностима адвоката као „службеника суда“ вид. American Bar Association (Commission on Professionalism), *“In the Spirit of Public Service”: A Blueprint for the Rekindling of Lawyers Professionalism* (Report), 1986, 28–30.

¹⁵ B. A. Green, 613.

воката,¹⁶ документу који су Уједињене нације усвојиле 1990. године, констатује се да адекватна заштита људских права и слобода захтијева „дјелотворан приступ адвокатским услугама, обезбијеђеним у оквиру независне адвокатури“. Да би наведени циљ био остварен, владе треба да осигурају да адвокати: „а) све своје професионалне функције могу обављати без застрашивања, сметњи, шиканирања или неовлашћеног уплитања (...) ц) не буду подвргавани кривичном гоњењу, административним, економским или другим санкцијама, нити да им овим буде пријеђено, због било какве радње предузете у складу са признатим професионалним дужностима, стандардима и етичким правилима” (чл. 16).

У Међународним принципима понашања за правничку професију,¹⁷ акту усвојеном од стране Међународног удружења адвокатских комора, принцип независности адвокатури налази се на првом мјесту. Документом је утврђено да адвокат мора сачувати своју независност и да му треба бити обезбијеђена заштита коју таква независност захтијева, приликом давања непристрасних савјета клијенту. Да би циљ независног заступања био остварен, неопходно је да адвокат приликом реализације својих професионалних обавеза поступа „без усмјеравања, контроле или мијешања са стране“.¹⁸ Само на такав начин адвокат може адекватно штитити свог клијента. Независност адвокатури означена је као суштинска претпоставка заштите права грађана у демократском друштву. Независност адвокатске професије захтијева и да „процедуре пријема у адвокатску комору, утврђивања дисциплинске одговорности и професионалног надзора, генерално буду организоване и спровођене на начин који гарантује да вршење адвокатске професије буде слободно од неприкладних или неприличних утицаја било од стране владе, било од стране судова или неког трећег“.¹⁹

У Повељи о основним принципима европске правне професије²⁰ Савјета адвокатских комора и правничких удружења Европе из 2006. године, као један од фундаменталних принципа адвокатске професије означени су „независност адвоката и слобода адвоката да поступа у предмету одређеног клијента“.²¹ Коментаром Повеље захтијева се: „Адвокат мора бити слободан – политички, економски и интелектуално – у извршавању својих дјелатности савјетовања и заступања клијента. То значи да адвокат мора бити независан од државе и других центара моћи, и

¹⁶ <http://www.unrol.org/doc.aspx?d=2327>, 7.12.2014.

¹⁷ http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx#Standards,%20Principles%20and%20Ethics, 8. децембар 2014.

¹⁸ Коментар Принципа, 1.2.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ <http://www.ccbe.eu/index.php?id=32>, 8. децембар 2014.

²¹ Принцип (а) Повеље.

не смије дозволити да његова независност буде угрожена неадекватним притиском пословних сарадника. Адвокат, такође, мора остати независан у односу на свог клијента, уколико жели да ужива повјерење трећих лица и судова.” Цитирана одредба свједочи о томе да су творци Повеле водили рачуна о различитим аспектима адвокатске независности.

Правила понашања за европске правнике, усвојена од стране исте организације 1998. године, такође садрже захтјев за потпуном независношћу адвоката од свих других утицаја, нарочито оних који могу проистећи из адвокатових личних интереса или притисака споља.²²

Релевантне смјернице за заштиту независног положаја адвокатури садржане су и у Препоруци Министарског комитета Савјета Европе бр. R(2000)21 о слободи вршења адвокатске професије. Препоруком се захтијева предузимање свих неопходних мјера како би се осигурало „поштовање, заштита и унапређивање слободе вршења адвокатске професије, без дискриминације и без непримјереног мијешања од стране власти или јавности, нарочито у свјетлу релевантних одредаба Европске конвенције о људским правима“.²³ Доношење одлука којима се даје дозвола за бављење адвокатуром треба бити повјерено независном тијелу (такве одлуке, без обзира на то који орган их доноси, морају подлијегати надзору од стране независне и непристрасне судске власти).²⁴ Адвокати не смију трпјети санкције или притиске, нити им њима смије бити пријећено, када поступају у складу са стандардима своје професије.²⁵ Посебна пажња посвећена је проблему утврђивања дисциплинске одговорности адвоката (с обзиром на карактер посљедњих измјена Закона о адвокатури Републике Српске, овај дио биће нешто исцрпније анализиран). Препоруком је предвиђено да за утврђивање дисциплинске одговорности адвоката треба да буду надлежне адвокатске коморе или друге професионалне организације адвоката, односно да, када је то прикладно, поменуте организације треба да буду укључене у дисциплинске поступке против адвоката.²⁶ Дисциплински поступци треба да буду спровођени уз пуно поштовање одредаба Европске конвенције о људским правима, укључујући право адвоката да учествује у поступку који се против њега води и право жалбе суду против донесене одлуке.²⁷ Право на судску заштиту, иако наизглед неконтроверзно, ипак ствара извјесне дилеме. На први поглед, право на жалбу надлежном суду про-

²² Чл. 2.1.1; Текст Принципа доступан је на: <http://www.ccbe.eu/index.php?id=32>, 10. децембар 2014.

²³ Принцип I 1.

²⁴ Принцип I 2.

²⁵ Принцип I 4.

²⁶ Принцип VI 2.

²⁷ Принцип VI 3.

тив одлука коморе чини се потпуно оправданим. Притисци на адвокате не морају нужно потећи од државних органа. Пракса показује да су неријетко и саме професионалне организације биле инструментализоване од стране власти, или су, напосто, припадници адвокатске професије слиједили ставове јавности, што је узроковало опасност за оне адвокате који су прихватили заступање у непопуларним случајевима. С друге стране, овим путем процедура утврђивања дисциплинске одговорности додатно се усложњава (и, под одређеним условима, отварају могућности за опструисање спровођења дисциплинских мјера).

Могуће рјешење било би да се могућност жалбе предвиди само у односу на најтеже дисциплинске мјере (привремену или трајну забрану обављања адвокатске професије). Такво рјешење прихваћено је, нпр., у Хрватској. Законом о одвјетништву Републике Хрватске²⁸ предвиђена је могућност жалбе Врховном суду против одлука дисциплинског суда којима се изриче привремена или трајна забрана обављања адвокатске дужности. Врховни суд одлучиваће у вијећу од пет чланова, од којих су два члана адвокати са листе коју утврђује Комора. Још сложенију процедуру налазимо у Закону о адвокатури Републике Словеније.²⁹ За лакше дисциплинске повреде надлежна је дисциплинска комисија. За повреде за које може бити изречена забрана обављања адвокатске професије надлежан је дисциплински суд, који суди у вијећу од пет чланова (два члана вијећа бирају се међу судијама Врховног суда Словеније, три из реда адвоката). Предсједник вијећа је судија.³⁰ Против одлуке дисциплинског суда допуштена је жалба Врховном суду Словеније. Будући да су судије већ укључене у рад дисциплинског суда, чини се адекватнијим (и свакако ефикаснијим) рјешење по ком би тијело састављено по узору на дисциплински суд представљало другостепени орган (без могућности жалбе Врховном суду), или да се прихвати модел предвиђен хрватским Законом о одвјетништву. Уколико би се законодавац определио за мјешовити састав другостепеног дисциплинског тијела коморе, оправданим се може сматрати искључиво укључивање представника судске власти.

²⁸ Закон о одвјетништву, *Народне новине Р. Хрватске*, бр. 9/94, 117/08, 75/09 и 18/11.

²⁹ Доступно на: www.odv-zb.si, 10. децембар 2014.

³⁰ Чл. 63 Закона. Слично рјешење прихваћено је и Законом о Адвокатској комори Естоније (чл. 15). У састав Суда части, тијела Коморе надлежног да одлучује о дисциплинским повредама адвоката, улазе четири адвоката изабрана од стране Генералне скупштине Коморе, двојица судија које бира Врховни суд и један правник чији избор врши вијеће Правног факултета Универзитета у Тартуу. (Текст Закона доступан је на: <https://www.advokatuur.ee/eng/internal/rules/bar-association-act>, 10. децембар 2014).

4. НЕЗАВИСНОСТ АДВОКАТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

У Републици Српској, независност адвокатске професије прокламована је Уставом Републике Српске. Члан 131, ст. 1 Устава гласи: „Адвокатура је самостална и независна дјелатност и служба која пружа правну помоћ.“ Наведена уставна одредба добиће разраду у Закону о адвокатури Републике Српске³¹ и одговарајућим актима Адвокатске коморе РС. Чланом 2 Закона о адвокатури прописано је: „Адвокатура је самостална и независна професионална дјелатност која се организује и функционише у складу са овим законом и прописима усвојеним на основу овог закона.“ Као елемент остваривања самосталности адвокатури означено је „одлучивање о праву на обављање адвокатске дјелатности, привременој забрани и престанку права на обављање адвокатске дјелатности“ (чл. 2, ст. 2, т. 6 Закона). Одлуку о упису у Именик адвоката доноси Извршни одбор Адвокатске коморе (по прибављеном мишљењу надлежног збора адвоката). Извршни одбор одлучује и о брисању из Именика адвоката (против наведених одлука није допуштена жалба, али је могуће покренути управни спор).³²

Закон регулише и процедуру утврђивања дисциплинске одговорности адвоката. Законом је утврђено да члан дисциплинског органа може бити искључиво члан Адвокатске коморе, са најмање десет година радног искуства након положеног правосудног испита.³³ Поменуто рјешење обезбјеђује потпуну аутономију Коморе при доношењу одлука у дисциплинском поступку. Утицај извршне власти на спровођење дисциплинског поступка, међутим, није био у потпуности елиминисан. Закон је предвиђао да дисциплински тужилац покреће поступак подизањем оптужнице, након што утврди да пријава, која може бити поднесена од стране било којег лица, упућује на повреду дисциплинске одговорности. Осим тужиоцу, могућност покретања дисциплинског поступка била је дата и Министарству правде Републике Српске, које је оптужницу могло непосредно поднијети Дисциплинском суду Коморе (након чега би

³¹ Закон о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 30/07.

³² Правно средство којим адвокат располаже јесте и жалба Уставном суду Босне и Херцеговине, уколико адвокат сматра да је одлуком суда дошло до повреде људских права заштићених Уставом БиХ, односно међународним документима који се примјењују на територији БиХ (апелациона надлежност Уставног суда БиХ установљена је чл. VI 3b Устава БиХ).

³³ Закон о адвокатури из 2007. године је као дисциплински орган предвиђао дисциплински суд (чл. 13, ст. 1, т. 5 Закона). Законом о измјенама и допуни Закона о адвокатури (*Службени гласник РС* бр. 20/14) поменута одредба измијењена је и предвиђено је постојање првостепеног и другостепеног дисциплинског суда Коморе.

оптужницу у поступку заступао Дисциплински тужилац). Иако је жеља законодавца била да спријечи да професионална солидарност постане препрека утврђивању дисциплинске одговорности, истовремено је био отворен пут за „кажњавање“ неподобних адвоката. Захтјев за заштитом адвокатске професије од утицаја егзекутиве овим је био нарушен.

Законом о измјенама и допуни Закона о адвокатури, спорна одредба је избрисана. Актом је предвиђено да оптужницу подиже искључиво Дисциплински тужилац, док дисциплинске мјере изриче Дисциплински суд Коморе. О жалбама на одлуке првостепеног дисциплинског суда одлучује другостепени дисциплински суд (у чији састав, такође, улазе искључиво чланови Коморе). Усвојено рјешење у складу је са међународним стандардима који су назначени у претходном поглављу. Утолико и наведене промјене могу бити означене као исправне.

Поставља се, међутим, питање да ли је поменуто рјешење оптимално. Упоредно законодавство познаје различита рјешења, те се намеће питање да ли се потпуном аутономијом Коморе отвара пут опструкцијама правде унутар саме адвокатске професије. Да ли би укључивање извјесног броја представника других грана власти, прије свега судске, заиста погубно утицало на независну позицију адвокатури? Или би на тај начин била обезбијеђена већа транспарентност у раду дисциплинских тијела и онемогућена заштита адвоката на темељу професионалне солидарности (истовремено, и заштита „неподобних“ адвоката од Коморе, будући да притисци на адвокате не морају нужно потећи од извршне власти)? Нису непознати примјери да је сама Комора, под притиском јавног мњења, непримјерено реаговала у односу на неке од својих чланова. Укључивање представника судске власти у тијело које одлучује о најтежим дисциплинским прекршајима онемогућило би наведене појаве и унијело избалансираност у одлучивање. Иако адвокати располажу одговарајућим средствима правне заштите, тако би се осујетило исхитрено и сувише строго третирање појединих прекршаја и учинило непотребним даље судско одлучивање о датим питањима.

5. ЗАКЉУЧАК

Анализа одговарајућих одредаба Закона о адвокатури Републике Српске показала је да је независност адвокатске професије обезбијеђена и да су одредбе које уређују дисциплинску одговорност адвоката у складу са међународним стандардима (рјешења предвиђена Законом о измјенама и допуни Закона о адвокатури, утолико, могу бити оцијењена као адекватна). Да ли су важећа законска рјешења оптимална? Начин

на који су дисциплинска тијела Коморе организована гарантује њену потпуну самосталност у вођењу дисциплинског поступка. Са јачањем аутономије Коморе, међутим, повећава се и њена одговорност. Чињеница да у састав дисциплинских органа улазе искључиво чланови Коморе (адвокати), повећава ризик од демонстрирања професионалне солидарности, односно заштите оптужених чланова Коморе од стране њихових колега. Предстојећи период показате да ли Комора може одговорити наведеном изазову. Уколико се испостави да то није случај, тада би укључивање представника судске власти у другостепени дисциплински орган водило већој транспарентности рада дисциплинских тијела Коморе и обезбиједило да се професионална солидарност не манифестује на погрешан начин.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. American Bar Association (Commission on Professionalism), *“In the Spirit of Public Service”: A Blueprint for the Rekindling of Lawyers Professionalism* (Report), 1986;
2. Gloppen, Siri, Gargarella, Roberto, Skaar, Elin, “Introduction: The Accountability Function of the Courts in the New Democracies”, *Democratization and the Judiciary. The Accountability Function of Courts in New Democracies* (eds. S. Gloppen, R. Gargarella, E. Skaar), Frank Cass, London 2004;
3. Gordon, Robert W., “The Independence of Lawyers”, *Boston University Law Review*, Vol. 68;
4. Green, B. A., “Lawyers’ Professional Independence: Overrated or Undervalued?”, *Akron Law Review*, Vol. 46, No. 3, 2013;
5. Jarausch, Konrad H., *The Unfree Professions. German Lawyers, Teachers, and Engineers, 1900–1950*, Oxford University Press, New York 1990;
6. Luban, David, “Lawyers as Upholders of Human Dignity (When They Aren’t Busy Assaulting It)”, *University of Illinois Law Review*, Vol. 2005;
7. Luban, David, *Legal Ethics and Human Dignity*, Cambridge University Press, New York 2007;
8. Margulies, Peter, “Lawyers’ Independence and Collective Illegality in Government and Corporate Misconduct, Terrorism and Organized Crime”, *Rutgers Law Review*, Vol. 58, 2005;
9. Morris, D. G., “Discrimination, Degradation, Defiance. Jewish Lawyers under Nazism”, *The Law in Nazi Germany. Ideology, Opportunism, and the Perversion of Justice* (eds. A. E. Steinweis, R. D. Rachlin), Berghahn Books, New York – Oxford 2013;

10. Powell, Jonathan, Paterson, James, “Preface“, *Cicero the advocate* (eds. J. Powell, J. Paterson), Oxford University Press, Oxford 2004.

Правни прописи и документи

1. Годишњи извјештаји Међународне комисије правника, <http://www.icj.org/category/publications/annual-report/>;
2. Закон о Адвокатској комори Естоније, <https://www.advokatuur-ee/eng/internal/rules/bar-association-act>;
3. Закон о адвокатури Републике Словеније, www.odv-zb.si;
4. Закон о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 30/07;
5. Закон о измјенама и допуни Закона о адвокатури, *Службени гласник РС*, бр. 20/14;
6. Закон о одвјетништву, *Народне новине Р. Хрватске*, бр. 9/94, 117/08, 75/09 и 18/11;
7. Међународни принципи понашања за правничку професију, [http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx#Standards, %20Principles%20and%20Ethics](http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx#Standards,%20Principles%20and%20Ethics);
8. Основни принципи о улози адвоката, <http://www.unrol.org/-/doc.aspx?d=2327>;
9. Повеља о основним принципима европске правне професије, <http://www.ccbe.eu/index.php?id=32>;
10. Преамбула Модела правила професионалног понашања Америчког удружења адвокатских комора (ABA), http://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_preamble_scope.html.

Assistant Professor Igor Milinković, LL.D.

Faculty of Law, University of Banja Luka

THE INDEPENDENCE OF LAWYERS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Summary

Although in discussions regarding the establishment (strengthening) of the democratic order and the rule of law system, usually, the importance of an independent judiciary is emphasized, an important role within this process belongs to the lawyers' profession and the protection of its independent position. By securing their clients a voice and providing the necessary legal aid, lawyers strongly contribute to human rights protection and the rule of law realization within an order. In order to secure the realization of the above-mentioned role, lawyers' independence has to be protected. In the first part of the article, various meanings of lawyers' independence will be pointed out. The political meaning of this notion will be accentuated (lawyers' independence from government domination, whose arbitrary dealings an independent legal profession should confine). After that, the relevant international standards regarding the lawyers' independence will be analyzed, as well as some of the solutions accepted in the comparative legislation. Finally, the new solutions introduced by the Law on Amendments and Addition to the RS Bar Law will be analyzed in the light of the above-mentioned standards. The new legislative solutions are intended to improve the bar's independence by decreasing the influence of the executive power on the disciplinary proceedings.

Key words: *Rule of Law; Lawyers' independence; International standards; Disciplinary liability of lawyers.*